DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

8. juli 1999 *

I sag C-245/92 P,

Chemie Linz GmbH, Linz (Østrig), ved advokat O. Lieberknecht, Düsseldorf, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat A. Bonn, 22, Côte d'Eich,

appellant,

støttet af

DSM NV, Heerlen (Nederlandene), ved advokat I.G.F. Cath, Haag, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat L. Dupong, 14 A, rue des Bains,

intervenient,

angående appel af dom afsagt den 10. marts 1992 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Første Afdeling) i sag T-15/89, Chemie Linz mod Kommissionen (Sml. II, s. 1275), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

* Processprog: tysk.

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent G. zur Hausen, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P.J.G. Kapteyn, og dommerne G. Hirsch, G.F. Mancini (refererende dommer), J.L. Murray og H. Ragnemalm,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein og ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 12. marts 1997 er afgivet mundtlige indlæg af Chemie Linz GmbH ved advokaterne O. Lieberknecht og M. Klusmann, Düsseldorf, af DSM NV ved advokat I.G.F. Cath og af Kommissionen ved G. zur Hausen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juli 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 26. maj 1992 har Chemie Linz GmbH i medfør af artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel af den dom, som Retten i Første Instans afsagde den 10. marts 1992 i sagen Chemie Linz mod Kommissionen (sag T-15/89, Sml. II, s. 1275, herefter »den appellerede dom«).

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger ved Retten

2 De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for appellen, og som fremgår af den appellerede dom, er følgende.

3 En række virksomheder i den europæiske petrokemiske industri anlagde sag ved Retten med påstand om annullation af Kommissionens beslutning 86/398/EØF af 23. april 1986 vedrørende en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.149 — Polypropylen, EFT L 230, s. 1, herefter »polypropylen-beslutningen«).

4 Kommissionen fastslog, hvilket Retten tiltrådte på dette punkt, at polypropylenmarkedet før 1977 blev dækket af ti producenter, hvoraf fire (Montedison SpA (herefter »Monte«), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc og Shell International Chemical Company Ltd) tilsammen havde en markedsandel på 64%. Efter udløbet af de patenter, som Monte var indehaver af, kom der nye producenter på markedet i 1977, hvilket indebar en betydelig forøgelse af

produktionskapaciteten uden dog at medføre en tilsvarende stigning i efterspørgslen. Dette medførte en udnyttelse af produktionskapaciteten på mellem 60% i 1977 og 90% i 1983. Hver enkelt af de producenter, der var etableret i Fællesskabet på det pågældende tidspunkt, solgte i alle eller i næsten alle medlemsstaterne.

5 Chemie Linz AG, det tidligere Chemische Werke Linz AG og sagsøger i første instans, i hvis rettigheder Chemie Linz GmbH er indtrådt (herefter »Chemie Linz«), var blandt de nye producenter, der kom ind på markedet i 1977. Selskabets markedsandel i Vesteuropa lå på mellem 3,2 og 3,9%.

6 Efter en række undersøgelser foretaget samtidig i flere af sektorens virksomheder fremsatte Kommissionen til flere polypropylen-producenter anmodninger om oplysninger i medfør af artikel 11 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81). Det fremgår af præmis 6 i den appellerede dom, at Kommissionen på grundlag af de tilvejebragte oplysninger konkluderede, at de pågældende producenter fra 1977-1983 ved en række prisinitiativer i strid med EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) regelmæssigt havde fastsat målpriser og udviklet et system med årlig kontrol af salgsmængder med henblik på at fordele det til rådighed værende marked ud fra aftalte mængder eller procentsatser. Kommissionen besluttede derfor at indlede proceduren efter artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17 og at fremsende en skriftlig meddelelse om klagepunkterne til flere virksomheder, herunder Chemie Linz.

7 Efter procedurens afslutning vedtog Kommissionen polypropylen-beslutningen, ved hvilken den fastslog, at Chemie Linz havde overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1, ved, sammen med andre virksomheder — hvad Chemie Linz angår — fra

november 1977 og mindst til november 1983 at have deltaget i en aftale og samordnet praksis, der havde sin oprindelse i 1977, og hvorved de producenter, der leverer polypropylen til Fællesskabets område:

— kontaktede hinanden og regelmæssigt (fra begyndelsen af 1981 to gange om måneden) mødtes på en række hemmelige møder for at drøfte og fastlægge deres forretningspolitik

— fra tid til anden fastsatte »målpriser« (eller minimumspriser) for salg af produktet i hver af EF's medlemsstater

— vedtog forskellige foranstaltninger med det formål at lette iværksættelsen af sådanne målpriser, omfattende (hovedsagelig) midlertidige produktionsbegrænsninger, udveksling af detaljerede oplysninger om deres leverancer, afholdelse af lokale møder og fra udgangen af 1982 et »kundeledelsessystem« med henblik på gennemførelse af prisforhøjelser over for bestemte kunder

— indførte samtidige prisforhøjelser for at virkeliggøre disse mål

— delte markedet ved at tildele hver producent et årligt salgsmål eller en årlig »kvote« (1979, 1980 og i det mindste en del af 1983) eller, i mangel af en endelig aftale for hele året, krævede, at producenterne begrænsede deres salg

i hver måned på basis af salget i en foregående periode (1981 og 1982) (polypropylen-beslutningens artikel 1).

8 Kommissionen opfordrede derpå de forskellige virksomheder til omgående at bringe disse overtrædelser til ophør og for fremtiden at afstå fra enhver aftale eller samordnet praksis med samme eller tilsvarende formål eller virkning. Kommissionen pålagde dem tillige at afstå fra enhver udveksling af oplysninger af en art, der normalt betragtes som forretningshemmeligheder og påse, at enhver udveksling af generelle oplysninger (f.eks. via Fides) skulle være udformet således, at der ikke meddeles oplysninger, hvoraf individuelle producenters adfærd kan udledes (polypropylen-beslutningens artikel 2).

9 Chemie Linz blev pålagt en bøde på 1 000 000 ECU, eller 1 471 590 000 ITL (polypropylen-beslutningens artikel 3).

10 Den 11. august 1986 rejste Chemie Linz annullationssøgsmål til prøvelse af beslutningen for Domstolen, som ved kendelse af 15. november 1989 henviste sagen til Retten i medfør af Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 319, s. 1).

11 For Retten nedlagde Chemie Linz påstand om annullation af polypropylen-beslutningen, i det omfang den vedrører sagsøgeren, og subsidiært om annullation af beslutningens artikel 3, for så vidt som den bøde, der var pålagt sagsøgeren, beløbsmæssigt er urimelig. Sagsøgeren nedlagde tillige påstand om, at Retten fastsatte bøden og tilpligtede Kommissionen at betale sagens omkostninger.

12 Kommissionen nedlagde påstand om frifindelse og om, at sagsøgeren tilpligtedes at betale sagens omkostninger.

13 Ved særskilt dokument af 28. februar 1992 begærede Chemie Linz datoen for dommens afsigelse udsat, genåbning af den mundtlige forhandling og foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagen samt bevisoptagelse i henhold til procesreglements artikel 62, 64, 65 og 66 på grund af de af Kommissionen fremsatte erklæringer under retsmødet i sagen BASF m.fl. mod Kommissionen (dom af 27.2.1992, forenede sager T-79/89, T-84/89, T-85/89 og T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 og T-104/89, Sml. II, s. 315, herefter »Rettens PVC-dom«).

Den appellerede dom

14 Vedrørende den i præmis 393 nævnte begæring om genåbning af den mundtlige forhandling fandt Retten, efter på ny at have hørt generaladvokaten, i præmis 394, at det var ufornødent at genåbne den mundtlige forhandling i overensstemmelse med procesreglementets artikel 62 og at foranstalte den af Chemie Linz ønskede bevisoptagelse.

15 I præmis 395 udtalte Retten:

»Det skal for det første fastslås, at ovennævnte dom af 27. februar 1992 ikke kan begrunde en genåbning af den mundtlige forhandling i denne sag. Desuden har sagsøgeren under den foreliggende sag indtil afslutningen af den mundtlige forhandling end ikke antydningsvis gjort gældende, at den anfægtede beslutning er en nullitet på grund af de fejl, der blev konstateret i ovennævnte dom af 27. februar 1992. Man må derfor rejse det spørgsmål, om sagsøgeren i

tilstrækkeligt omfang har begrundet, hvorfor selskabet ikke tidligere påberåbte sig disse hævdede mangler, der under alle omstændigheder må have foreligget forud for sagens anlæg. Selv om det påhviler Fællesskabets retsinstanser i forbindelse med annullationssøgsmål i henhold til EØF-traktatens artikel 173, stk. 2, ex officio at undersøge spørgsmålet, om den anfægtede retsakt foreligger, betyder dette imidlertid ikke, at der i alle sager i henhold til EØF-traktatens artikel 173, stk. 2, ex officio skal foranstaltes undersøgelser vedrørende den anfægtede retsakts eventuelle nullitet. Det er kun, for så vidt som parterne fremfører tilstrækkelige holdepunkter for, at den anfægtede retsakt er en nullitet, at retsinstanserne er forpligtet til at undersøge dette spørgsmål ex officio. I denne sag indeholder sagsøgerens argumentation ikke tilstrækkelige beviser til at godtgøre, at beslutningen er en nullitet. Det fremgår af Kommissionens befuldmægtigedes erklæringer under retsmødet i de forenede sager T-79/89, T-84/89 — T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89 — T-96/89, T-98/89, T-102/89 og T-104/89, som sagsøgeren har påberåbt sig, at der heller ikke i denne sag foreligger en original af beslutningen, som er forskriftsmæssigt undertegnet. Selv om det antages, at denne fejl foreligger, fører det imidlertid ikke i sig selv til, at den anfægtede beslutning må anses for en nullitet. Sagsøgeren har intet fremført, der kan forklare, hvorfor Kommissionen skulle have foretaget en efterfølgende ændring af beslutningen af 1986, dvs. i en normal situation, som adskilte sig væsentligt fra de særlige omstændigheder ved PVC-proceduren, der var karakteriseret ved den omstændighed, at Kommissionens mandat udløb i januar 1989. Forbeholdelsen af ret til at fremføre argumenter herom er ikke tilstrækkelig. Der er herefter ikke grund til at antage, at princippet om, at er ikke må ændres i en udstedt retsakt, er blevet tilsidesat efter vedtagelsen af den anfægtede beslutning, og at denne således — til gunst for sagsøgeren — skulle have mistet den gyldighedsformodning, der formelt tilkom den. Det forhold, at der ikke foreligger en bekræftet original, medfører derfor ikke i sig selv, at den anfægtede retsakt er en nullitet. Der er derfor ikke grundlag for at genåbne den mundtlige forhandling med henblik på at iværksætte en ny bevisoptagelse. Da sagsøgerens argumentation ikke har kunnet begrunde en begæring om ekstraordinær genoptagelse, kan anmodningen om genåbning af den mundtlige forhandling ikke imødekommes.«

16 Retten frifandt sagsøgte og pålagde Chemie Linz at betale sagens omkostninger.

Appellen

17 I appelsagen har Chemie Linz nedlagt følgende påstande:

— Principalt:

— Den appellerede dom ophæves, og polypropylen-beslutningen annulleres, for så vidt som den vedrører appellanten.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Subsidiært:

— Den appellerede dom ophæves, og sagen hjemvises til Retten til fornyet behandling.

18 Chemie Linz har ligeledes for Domstolen fremsat begæring om, at den pålægger Kommissionen at fremlægge de eksisterende versioner af polypropylen-beslutningen, da den blev vedtaget, de stadfæstede originaler af beslutningen og protokollen fra Kommissionens møde den 23. april 1986 vedrørende beslutningen.

19 Ved Domstolens kendelse af 30. september 1992 har det nederlandske selskab DSM NV (herefter »DSM«) fået tilladelse til at intervenere til støtte for Chemie Linz' påstande. DSM har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Det fastslås, at polypropylen-beslutningen er en nullitet eller at den bør annulleres.

— Det fastslås, at polypropylen-beslutningen er en nullitet eller at den bør annulleres for samtlige adressater, i hvert fald for DSM uafhængigt af, om adressaterne for polypropylen-beslutningen har anlagt sag til prøvelse af den appellerede dom, eller om deres appel er blevet forkastet.

— Subsidiært hjemvises sagen til Retten med henblik på dennes afgørelse af, om polypropylen-beslutningen er en nullitet eller om den bør annulleres.

— Under alle omstændigheder tilpligtes Kommissionen at betale sagens omkostninger såvel i sagen for Domstolen som i sagen for Retten, herunder DSM's omkostninger ved interventionen.

20 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen afvises, subsidiært frifindes appelindstævnte.

— Chemie Linz tilpligtes at betale appelsagens omkostninger.

— Interventionsbegæringen afvises i det hele.

— Subsidiært afvises interventionspåstandene om, at Domstolen bør fastslå, at polypropylen-beslutningen er en nullitet eller at den bør annulleres for samtlige adressater, dog i hvert fald for DSM, uafhængigt af, om beslutningens adressater har iværksat appel til prøvelse af den dom, der vedrører dem, eller om deres appel er blevet forkastet, ligesom interventionspåstandene bør føre til frifindelse, da de er uden grundlag.

— Mest subsidiært gives der ikke adgang til intervention, da denne ikke har fornødent grundlag.

— Under alle omstændigheder tilpligtes DSM at betale omkostningerne ved interventionen.

21 Til støtte for appellen har Chemie Linz påberåbt sig anbringender om rettergangsfejl og om tilsidesættelse af fællesskabsretten efter betydningen i artikel 51, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen, hvilket står i forbindelse med Rettens afslag på at genåbne den mundtlige forhandling og at anordne foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse.

22 På begæring af Kommissionen og uden hensyn til Chemie Linz' protest blev sagens behandling udsat ved beslutning af 27. juli 1992 fra Domstolens præsident indtil den 15. september 1994 med henblik på at undersøge, hvilke konsekvenser der skal drages af dommen af 15. juni 1994 i sagen Kommissionen mod BASF m.fl. (sag C-137/92 P, Sml. I, s. 2555, herefter »Domstolens PVC-dom«), som blev afsagt i en appelsag indledt til prøvelse af Rettens PVC-dom.

Spørgsmålet, om interventionen bør admitteres

23 Ifølge Kommissionen bør DSM's interventionsbegæring afvises. DSM har forklaret, at man som intervenient har en interesse i, at dommen vedrørende Chemie Linz ophæves. Efter Kommissionens opfattelse kan ophævelsen ikke være til fordel for samtlige individuelle adressater for en beslutning, men alene for dem, der har rejst søgsmål med henblik herpå. Det er netop en af forskellene mellem annullation af en retsakt og retsaktens karakter af nullitet. At bortse fra denne sondring betyder, at man frakender enhver bindende virkning af de frister, inden for hvilke annullationssøgsmål skal rejses. DSM kan derfor ikke påberåbe sig en eventuel annullation, eftersom selskabet undlod at rejse sag ved Domstolen til prøvelse af Rettens dom af 17. december 1991 i sagen DSM mod Kommissionen (sag T-8/89, Sml. II, s. 1833), som angår selskabet. Med sin intervention søger DSM blot at komme uden om en bindende søgsmålsfrist.

24 Den førnævnte kendelse af 30. september 1992, der tillod DSM at intervenere, blev afsagt på et tidspunkt, hvor Domstolen endnu ikke havde udtalt sig om spørgsmålet om annullation eller nullitet i sin PVC-dom. Ifølge Kommissionen kan, efter afsigelsen af den pågældende dom, de påberåbte mangler, såfremt de måtte være reelle, alene medføre annullation af polypropylen-beslutningen, ikke en fastslåelse af, at den er en nullitet. Under disse omstændigheder har DSM ikke længere interesse i at intervenere.

25 I øvrigt har Kommissionen gjort indsigelse mod realitetspåkendelsen af den påstand fra DSM, hvorefter Domstolens dom efter sit indhold skal fastslå nullitet eller annullation af polypropylen-beslutningen for samtlige adressater, dog i det mindste for DSM, uafhængigt af spørgsmålet, om disse har iværksat appel til prøvelse af dommen vedrørende dem eller om appellen er blevet forkastet. Denne påstand kan ikke tages under påkendelse, da DSM søger at rejse et spørgsmål, som kun angår dette selskab, men det kan kun beskæftige sig med tvisten, således som den foreligger. I medfør af artikel 37, stk. 4, i EF-statutten for Domstolen kan en intervenient kun understøtte en anden parts påstande, men ikke selv nedlægge påstande. Dette punkt i DSM's påstande bekræfter, at selskabet vil benytte interventionen for at komme uden om den udløbne frist for at iværksætte appel af dommen i sagen DSM mod Kommissionen, som vedrører selskabet.

26 Med hensyn til den formalitetsindsigelse, der er blevet fremsat mod interventionen i det hele, må det indledningsvis bemærkes, at kendelsen af 30. september 1992, ved hvilken Domstolen gav DSM adgang til at intervenere til støtte for Chemie Linz' påstande, ikke er til hinder for, at der foretages en fornyet undersøgelse af, om interventionen kan admitteres (jf. i denne retning dom af 29.10.1980, sag 138/79, Roquette Frères mod Rådet, Sml. s. 3333).

27 I den forbindelse må det påpeges, at retten til at indtræde i retstvister indbragt for Domstolen ifølge artikel 37, stk. 2, i EF-statutten for Domstolen tilkommer alle personer, der godtgør at have en berettiget interesse i afgørelsen af tvisten. I medfør af samme bestemmelses stk. 4 kan de påstande, der fremsættes i interventionsbegæringen, kun gå ud på at understøtte parternes påstande.

28 De af Chemie Linz nedlagte påstande under appellen tager navnlig sigte på at opnå ophævelse af den appellerede dom med den begrundelse, at Retten undlod af fastslå, at polypropylen-beslutningen var en nullitet. Det fremgår af præmis 49 i Domstolens PVC-dom, at det som en undtagelse fra den formodning om lovlighed, som gælder for institutionernes retsakter, bør retsakter, der er behæftet med en mangel, hvis grovhed er så åbenlys, at den ikke kan tolereres af Fællesskabets retsorden, anses for ikke at have affødt nogen som helst, end ikke foreløbig, retsvirkning, dvs. at de juridisk bør anses for nulliteter.

29 I modsætning til det af Kommissionen antagne bortfaldt DSM's interesse ikke efter afsigelsen af den dom, ved hvilken Domstolen ophævede Rettens PVC-dom og fandt, at de mangler, Retten havde antaget, ikke var af en sådan karakter, at den i PVC-sagerne anfægtede beslutning måtte anses for at være en nullitet. Domstolens PVC-dom vedrørte ikke nulliteten af polypropylen-beslutningen og fjernede derfor ikke DSM's interesse i at søge fastslået, at nullitet forelå.

30 Det er vel korrekt, at Chemie Linz i replikken har frafaldet en del af sine anbringender for at tage hensyn til Domstolens PVC-dom vedrørende spørgsmålet, om polypropylen-beslutningen er en nullitet.

31 For så vidt som Chemie Linz fortsat påstår ophævelse af den appellerede dom og til støtte herfor gør gældende, at beslutningen blev udstedt på ulovlig vis, og at Retten burde have foretaget de nødvendige undersøgelser for at bringe disse mangler på det rene, er det imidlertid berettiget, at DSM støtter disse påstande i forbindelse med interventionen med den begrundelse, at disse mangler burde have foranlediget Retten til at fastslå, at nævnte beslutning var en nullitet.

32 Ifølge fast retspraksis (jf. bl.a. dom af 19.11.1998, sag C-150/94, Det Forenede Kongerige mod Rådet, Sml. I, s. 7235, præmis 36) er artikel 37, stk. 4, i EF-statutten for Domstolen ikke til hinder for, at en intervenient påberåber sig andre argumenter end dem, der er fremsat af den part, der støttes, forudsat at intervenienten støtter den pågældende parts påstande.

33 Konkret tager DSM's argumentation vedrørende spørgsmålet om nullitet af polypropylen-beslutningen navnlig sigte på at bevise, at Retten, ved at afslå Chemie Linz' begæring om genåbning af den mundtlige forhandling og om bevisoptagelse, undlod at tage stilling til, om beslutningen var en nullitet og hermed tilsidesatte fællesskabsretten. Samtidig med, at DSM argumenterer anderledes end Chemie Linz, indeholder intervenientens argumentation følgelig bemærkninger vedrørende de af Chemie Linz fremsatte anbringender under appellen og tager sigte på at støtte Chemie Linz' påstand om ophævelse af den appellerede dom, således at der må tages stilling til argumentationen.

34 Vedrørende Kommissionens formalitetsindsigelse mod den del af påstandene, i hvilken DSM kræver, at Domstolen fastslår, at polypropylen-beslutningen er en nullitet eller annullerer beslutningen for samtlige adressater, dog i det mindste for DSM, må det fastslås, at denne påstand specifikt angår DSM og ikke er i overensstemmelse med de af Chemie Linz nedlagte påstande. Følgelig opfylder påstanden ikke betingelserne i artikel 37, stk. 4, i EF-statutten for Domstolen, således at påstanden må afvises.

Formalitetsspørgsmålet vedrørende appellen

35 Kommissionen har gjort gældende, at appellen bør afvises i det hele. Ifølge Kommissionen fremlægger Chemie Linz for første gang et stort antal faktiske omstændigheder og argumenter, som ikke blev behandlet for Retten. Sagsøgeren henviser selv til nye faktiske omstændigheder, såsom Kommissionens appel i PVC-sagerne og procedurerne for Retten i de såkaldte sager om »polyethylen med lav vægtfylde« (dom af 6.4.1995, forenede sager T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 og T-112/89, BASF m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 729, herefter »polyethylen-sagerne«). Chemie Linz hævder for første gang, at polypropylen-beslutningen ikke blev vedtaget og affattet på nederlandsk og italiensk, ligesom Chemie Linz har fremlagt forhold, der angiveligt skal vise, at der a posteriori er blevet ændret i de af Kommissionen vedtagne tekster.

36 Kommissionen fremhæver, at appellen ikke kan ændre sagens genstand, og at ethvert nyt anbringende følgelig må afvises fra påkendelse. Da appelproceduren har til formål retligt at kontrollere den i første instans afsagte dom, skal den angå sagen, som den forelå på det tidspunkt, da Retten afsagde dom (Domstolens dom af 19.6.1992, sag C-18/91 P, V. mod Parlamentet, Sml. I, s. 3997).

37 Herved må der for det første lægges vægt på, at appel i medfør af EF-traktatens artikel 168 A (nu artikel 225 EF), og artikel 51, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen kun kan støttes på, at Retten har tilsidesat retsregler, idet enhver bedømmelse af faktisk karakter er udelukket. Rettens vurdering af beviser, der er fremført for den, udgør ikke — medmindre de er gengivet forkert — et retsspørgsmål og er dermed ikke undergivet Domstolens prøvelsesret (jf. navnlig dom af 2.3.1994, sag C-53/92 P, Hilti mod Kommissionen, Sml. I, s. 667, præmis 10 og 42).

38 For det andet bemærkes, at en appel ifølge artikel 113, stk. 2, i Domstolens procesreglement ikke kan ændre genstanden for sagen for Retten.

39 Heraf følger, at appellantens klagepunkter ikke kan påkendes under appel, for så vidt som de tager sigte på den bedømmelse, Retten skal have foretaget af de elementer, den havde fået forelagt inden for rammerne af begæringen om genåbning af den mundtlige forhandling. Der kan ej heller finde realitetspåkendelse sted af de anbringender, der for første gang er fremsat under appellen.

40 Derimod må Domstolen tage stilling til, om Retten har begået en retlig fejl ved at undlade at fastslå de mangler, polypropylen-beslutningen skal være behæftet med, eller ved at afslå at genåbne den mundtlige forhandling og foranstalte bevisoptagelse, således som appellanten har begæret.

41 Heraf følger, at appellen ikke skal afvises i det hele, men at det skal undersøges fra tilfælde til tilfælde, om klagepunkterne og de af Chemie Linz fremsatte påstande kan realitetsbehandles under appel.

Anbringenderne til støtte for appellen: rettergangsfejl og tilsidesættelse af fællesskabsretten

42 Til støtte for appellen har Chemie Linz med henvisning til den appellerede doms præmis 393, 394 og 395 gjort gældende, at Retten — for så vidt som den afslog Chemie Linz' begæring om genåbning af den mundtlige forhandling og om nødvendige foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse — har gjort sig skyldig i rettergangsfejl til skade for appellantens interesser og har tilsidesat fællesskabsretten, nærmere bestemt EF-traktatens artikel 164 (nu

artikel 220 EF) og 173 (efter ændring nu artikel 230 EF), samt artikel 48, stk. 2, artikel 49, 62, 64 og 65 i Rettens procesreglement.

43 Chemie Linz har i første række kritiseret Retten for, at den ikke ville imødekomme virksomhedens begæring om genåbning af den mundtlige forhandling og om at foranstalte bevisoptagelse. Artikel 62, 64 og følgende i Rettens procesreglement hjemler den mulighed for at træffe sådanne foranstaltninger, men pligten til at værne om lov og ret, der fastslås i EF-traktatens artikel 164, indebærer, at foranstaltningerne ikke er undergivet Rettens frie skøn, men derimod er en bundet kompetence. Retten har pligt til at genåbne den mundtlige forhandling, når en part påberåber sig nye afgørende faktiske omstændigheder for afgørelsen, som parten ikke havde mulighed for at påberåbe sig inden afslutningen af den mundtlige forhandling. Tilsvarende skal Retten indlede bevisoptagelse, når den er stillet over for præcise indicier for, at der foreligger afgørende faktiske omstændigheder, som ikke kan bevises af den part, der påberåber sig dem.

44 Den argumentation, Retten benyttede for at afslå Chemie Linz' begæring den 28. februar 1992, holder ikke til en retlig prøvelse. De påberåbte mangler var så alvorlige, at de måtte medføre annullation af polypropylen-beslutningen, ligesom Retten på baggrund af disse mangler havde pligt til at klarlægge dem ved at foranstalte bevisoptagelse. Hvis det, som Kommissionen bemærker, anerkendes, at Fællesskabets retsinstanser skal genåbne den mundtlige forhandling med henblik på bevisoptagelse, enten når der er tale om ex officio at præcisere vigtige faktiske omstændigheder i relation til afgørelsen, eller når parterne er uenige om en vigtig faktisk omstændighed i relation til afgørelsen, der er fremlagt inden for den fastsatte frist, må det fastslås, at den første af disse betingelser rent konkret helt åbenbart er opfyldt.

45 Ifølge Chemie Linz kunne man ikke fremsætte begæringen tidligere. Det er fejlagtigt af Kommissionen at argumentere på grundlag af artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement eller at konkludere, at præklusion var indtrådt som følge af den periode, der var forløbet mellem den 10. december 1991 og den 28. februar 1992. For det første henviser Retten ikke til denne bestemmelse. For det andet er en dom, hvorefter en i en given sag anfægtet afgørelse er behæftet med indtil da ukendte mangler, der fører til at antage dens nullitet, i en anden sag

et faktisk eller retligt anbringende i artikel 48, stk. 2's forstand, såfremt der herved indtræder direkte retsvirkninger for sidstnævnte sag. Endelig har Chemie Linz ikke i første række påberåbt sig Rettens PVC-dom, men det forhold, at det under polyethylen-sagen kom frem, at en original til den anfægtede beslutning i den pågældende sag tillige ikke forelå.

46 Ifølge Chemie Linz kan der ikke lægges vægt på klagepunktet om forsinket fremsættelse af begæringen om genåbning i analogi med artikel 125 i Rettens procesreglement, som vedrører proceduren til ekstraordinær genoptagelse. En analog anvendelse af præklusionsfristerne er allerede udelukket i medfør af de almindelige retsgrundsætninger. Grunden til at indføre en præklusionsfrist i forbindelse med en sag om ekstraordinær genoptagelse må hindre, at den analogt anvendes på det i artikel 62 i Rettens procesreglement omhandlede tilfælde: Fristen må ses i forbindelse med beskyttelsen af etablerede retsforhold, hvis grundlag er en dom med retskraft, der garanterer retssikkerheden, idet dommen kun på ny kan anfægtes på meget strenge betingelser og inden for meget korte frister. Der kan ikke påberåbes nogen grund, der på tilsvarende måde kan gå i retning af en begrænsning af muligheden for at påberåbe sig nye faktiske omstændigheder eller fremsætte begæring om genåbning af den mundtlige forhandling i denne type tilfælde. Tværtimod bør nødvendigheden af at råde over en fuldstændig undersøgelse af de faktiske omstændigheder af afgørende betydning føre til en vid fortolkning af de ved procesreglementet hjemlede rettigheder bortset fra det tilfælde, hvor der foretages bevidst forhalende manøvrer.

47 Chemie Linz understreger, at Retten admitterede de nye faktiske omstændigheder, man havde fremført, uden at forkaste dem som for sent fremsat. Rettens bedømmelse i denne henseende må også følges af Domstolen med det forbehold, at Domstolen bør prøve, om Retten har udøvet et urigtigt skøn.

48 I øvrigt bestrider Chemie Linz Kommissionens udtalelse om, at appellanten var bekendt med de af institutionens befuldmægtigede afgivne erklæringer kort tid efter den mundtlige forhandling i PVC-sagerne. Chemie Linz, der ikke var part i de pågældende sager og ikke var repræsenteret under retsmødet, fik oplysning om de erklæringer, Kommissionens befuldmægtigede havde fremsat under dette retsmøde, på et senere tidspunkt, der ikke længere kan fastslås, ligesom

appellanten først fik nøjagtigt kendskab til denne oplysning den 27. februar 1992, da Retten afsagde dom i PVC-sagen. Før denne dato havde Chemie Linz ikke haft nogen grund til at betvivle lovligheden af beslutningsprocessen i Kommissionen. Det kan derfor ikke foreholdes Chemie Linz, at man afventede Rettens PVC-dom for at fremsætte begæringen.

49 Kommissionens argument om, at Chemie Linz i begæringen ikke fremlagde tilstrækkelige indicier for en tilsidesættelse af artikel 12 i Kommissionens forretningsorden, må forkastes. De faktiske omstændigheder, som påberåbes, var tilstrækkeligt nøjagtige til, at Retten havde pligt til at genåbne den mundtlige forhandling. Under ingen omstændigheder havde Chemie Linz på dette tidspunkt kunnet påberåbe sig mere præcise indicier. Da Kommissionen generelt har erkendt, at nævnte artikel 12 ikke blev overholdt, er denne grund til at antage nullitet ikke knyttet til særlige omstændigheder ved PVC-sagerne, der har relation til nyudnævnelsen af Kommissionen.

50 Chemie Linz fremhæver, at Kommissionens fortolkning, hvorefter overholdelsen af reglen om stadfæstelse af polypropylen-beslutningen kun havde betydning, såfremt præcise indicier var påberåbt — indicier, der kaster tvivl over den eksakte ordlyd af den vedtagne tekst — har den konsekvens, at tilsidesættelsen af de væsentlige formkrav, der fremgår af artikel 12 i Kommissionens forretningsorden, ikke får retsvirkning, så længe det ikke i det præcise tilfælde kan bevises, at der blev ændret efter den definitive vedtagelse. Denne fortolkning strider desuden mod præmis 76 i Domstolens PVC-dom, hvorefter stadfæstelse af retsakter er et væsentligt formkrav i traktatens artikel 173's forstand. Følgelig skal det i det enkelte tilfælde sikres, at den endelige udgave af en beslutning kan fastslås, og at den er forsynet med underskrifterne fra Kommissionens formand og dens generalsekretær.

51 Eftersom senere kendskab til en nullitetsgrund er en grund til ekstraordinær genoptagelse, burde appellanten have fået medhold i begæringen om genåbning, for den nye eksisterende faktiske omstændighed ville, såfremt den var blevet kendt senere, også have været en grund til ekstraordinær genoptagelse. Chemie Linz tilføjer, at man i forbindelse med genåbningen af den mundtlige forhandling, af procesøkonomiske hensyn, bør lægge vægt på flere faktiske forhold, end det er tilfældet i forbindelse med proceduren om ekstraordinær genoptagelse. Omvendt

bør en grund til ekstraordinær genoptagelse altid være en grund til genåbning af den mundtlige forhandling. Opdagelsen af, at Kommissionens forretningsordens artikel 12 er blevet tilsidesat, er en grund til ekstraordinær genoptagelse og bør så meget desto mere derfor være en grund til genåbning af den mundtlige forhandling.

52 Chemie Linz foreholder tillige Retten, at den ikke har opfyldt sin pligt til at klarlægge de faktiske omstændigheder, således som det fremgår af artikel 64, stk. 3, litra d), i procesreglementet, hvorefter Retten kan anmode om fremlæggelse af dokumenter eller aktstykker vedrørende sagen. I den forbindelse anfører Kommissionen urigtigt, at Chemie Linz af traktatens artikel 173 udleder en almindelig oplysningspligt hvad angår de faktiske omstændigheder, som er blevet fremlagt for sent og upræcist. Chemie Linz har ikke påberåbt sig faktiske omstændigheder med forsinkelse eller på utilstrækkelig præcis måde, og Retten havde pligt til at anordne foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagen, der måtte være nødvendige for at afklare de relevante faktiske omstændigheder.

53 Chemie Linz hævder, at man først efter en sådan undersøgelse kunne blive i stand til at påberåbe sig tilstrækkelig præcise argumenter for yderligere at konkretisere den tilsidesættelse af væsentlige formkrav, Kommissionen havde gjort sig skyldig i. At antage det modsatte er det samme som at nægte retsbeskyttelse. Såfremt præcise beviser allerede var nødvendige for, at der kunne imødekommes en begæring om genåbning, selv om det ifølge Chemie Linz drejer sig om interne forhold i Kommissionen, som altså principielt ikke er til rådighed for de interesserede, ville reglerne om bevistilbud blive uden genstand, ligesom Kommissionen hermed ville få et privilegium, der gør det muligt for den at ignorere de procedureregler, som det dog må påhvile den at iagttage.

54 Det er berettiget, at Retten ikke systematisk tager stilling til, om Kommissionen faktisk har overholdt samtlige formaliteter, men kun gør det, når den er stillet over for tilstrækkelige indicier. Imidlertid må kravene i den forbindelse ikke være for strenge, for der er her tale om interne kommissionsdokumenter, som således ikke er til rådighed for de personer, der berøres af dens beslutninger. Under disse omstændigheder måtte Kommissionens erklæringer i PVC-sagerne for Retten have været en tilstrækkelig grund til at undersøge, om Kommissionen havde handlet på samme måde, da den vedtog polypropylen-beslutningen.

55 I øvrigt har den samme afdeling ved Retten i andre sager imødekommet anmodninger om oplysninger i denne betydning, uanset at de var baseret på indicier, som ikke var mere præcise. På dette punkt tilslutter Chemie Linz sig DSM's argumentation. Forskelsbehandlingen på sagsbehandlingsplanet er tydelig i de sager, der førte til dommene af 29. juni 1995 (sag T-30/91, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 1775, og sag T-36/91, ICI mod Kommissionen, Sml. II, s. 1847, herefter »soda-sagerne«), der angik en kommissionsbeslutning vedtaget på et tidspunkt, hvor Kommissionen ikke var i tidnød. Rettens Første Afdeling antog i disse sager, at de indsigelser, der også blev fremsat efter Rettens PVC-dom, var tilstrækkeligt vigtige til at begrunde et krav til Kommissionen om fremlæggelse af en stadfæstet original af beslutningen. Pligten til at klarlægge de faktiske omstændigheder blev således opfyldt af Retten på to forskellige og indbyrdes modstridende måder.

56 For det andet ønsker Chemie Linz, at Domstolen undersøger de tilsidesættelser af procedurereglerne, Kommissionen har gjort sig skyldig i, uden at den til Retten hjemviser spørgsmålet om fastlæggelse af de faktiske forhold, der er grundlaget for at antage nulliteten af polypropylen-beslutningen. Procesretlige og procesøkonomiske grunde taler herfor. I den forbindelse kan Domstolen ex officio foretage de konstateringer, der bliver nødvendige på grund af foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagen. Ifølge Chemie Linz skal Domstolen, for så vidt som den beslutter sig for selv at afgøre tvisten, gøre dette på de samme betingelser som en ret i første instans, således at den kan undersøge samtlige de tilsidesættelser af procedurereglerne, Kommissionen har gjort sig skyldig i, forudsat at tilsidesættelserne var kendt efter Rettens afgørelse. Dette gælder også i tilfældet med omstændigheder, som kunne være påberåbt før afslutningen af drøftelserne. Chemie Linz bør således for Domstolen være stillet i samme situation, man ville være stillet i, såfremt sagen var blevet genåbnet. I en sådan situation havde parterne, med forbehold af artikel 48 i Rettens procesreglement, tilladelse til at påberåbe sig andre faktiske omstændigheder, som de havde kunnet påberåbe sig lige indtil retsmødet, for så vidt som de pågældende faktiske omstændigheder stod i forbindelse med spørgsmålet om beslutningens gyldighed, der er forelagt for Domstolen. Ifølge Chemie Linz har Domstolen kompetence til, selv under appel, at anordne de nødvendige foranstaltninger til sagens oplysning og til fastslåelse af de faktiske forhold, alt i overensstemmelse med artikel 60 i Domstolens procesreglement.

57 DSM har bemærket, at en ny udvikling fandt sted i de øvrige sager for Retten. Disse forhold bekræfter, at det påhviler Kommissionen at bevise, at den fulgte de

væsentlige procedureregler, den selv har fastsat, og at Retten for at afklare dette punkt enten ex officio eller på begæring af en part skal anordne bevisoptagelse for at få undersøgt de relevante dokumentbeviser. I soda-sagerne gjorde Kommissionen gældende, at det tillæg til replikken, som Imperial Chemical Industries plc (herefter »ICI«) fremlagde i disse sager efter Rettens afsigelse af PVC-dommen, intet bevis indeholdt vedrørende Kommissionens tilsidesættelse af sin forretningsorden, og at ICI's begæring om bevisoptagelse udgjorde et nyt anbringende. Ikke desto mindre stillede Retten spørgsmål til Kommissionen og ICI vedrørende konsekvenserne af Domstolens PVC-dom, ligesom den ikke desto mindre anmodede Kommissionen om, hvorvidt den henset til præmis 32 i Domstolens PVC-dom var i stand til at fremlægge uddragene af protokollen og de autentiske tekster til de anfægtede beslutninger. Efter en yderligere udvikling i proceduren erkendte Kommissionen til slut, at de dokumenter, der var fremlagt som autentiske, først var blevet det, efter at Retten havde fremsat krav om fremlæggelse.

58 Ifølge DSM pålagde Retten i polyethylen-sagerne også Kommissionen at fremlægge en bekræftet udgave af den anfægtede beslutning. Kommissionen erkendte, at der ikke fandt stadfæstelse sted under det møde, hvor kommissærkollegiet skulle vedtage beslutningen. Følgelig fremhæver DSM, at proceduren for stadfæstelse af Kommissionens retsakter må være sket efter marts måned 1992. Heraf følger, at den samme mangel, der foreligger i forbindelse med manglende stadfæstelse, må hæfte ved polypropylen-beslutningen.

59 DSM tilføjer, at Retten argumenterede på samme måde, som den gjorde i polypropylen-sagerne i dommene af 27. oktober 1994, Fiatagri og New Holland Ford mod Kommissionen (sag T-34/92, Sml. II, s. 905, præmis 24-27),og Deere mod Kommissionen (sag T-35/92, Sml. II, s. 957, præmis 28-31), da den forkastede sagsøgernes anbringender med den begrundelse, at de ikke havde fremlagt det mindste bevis, der kunne afkræfte formodningen om gyldighed af den beslutning, som de anfægtede. I Rettens dom af 7. juli 1994, Dunlop Slazenger mod Kommissionen (sag T-43/92, Sml. II, s. 441), forkastedes sagsøgerens argumentation med henvisning til, at beslutningen var blevet vedtaget og meddelt i overensstemmelse med Kommissionens forretningsorden. I ingen af de nævnte sager forkastede Retten sagsøgernes argumentation om, at

der forelå en mangel i forbindelse med vedtagelsen af den anfægtede retsakt med den begrundelse, at procedurereglerne ikke var blevet overholdt.

60 De eneste undtagelser fremgår af kendelsen af 26. marts 1992 i sagen BASF mod Kommissionen (sag T-4/89 REV., Sml. II, s. 1591) og af 4. november 1992 i sagen DSM mod Kommissionen (sag T-8/89 REV., Sml. II, s. 2399); dog er forholdet det, at sagsøgerne i disse sager ikke havde påberåbt sig Rettens PVC-dom som en ny faktisk omstændighed, men andre omstændigheder. I dommen af 15. december 1994, Bayer mod Kommissionen (sag C-195/91 P, Sml. I, s. 5619), forkastede Domstolen argumentet om, at Kommissionen havde tilsidesat sin egen forretningsorden, for dette var ikke gyldigt blevet fremlagt for Retten. I polypropylensagen blev det samme anbringende derimod fremlagt for Retten, men Retten forkastede det med den begrundelse, at det ikke havde tilstrækkeligt grundlag.

61 Det er DSM's opfattelse, at Kommissionens indsigelser i denne sag hviler på proceduremæssige argumenter, der er irrelevante henset til indholdet af den appellerede dom, som i alt væsentligt vedrører spørgsmålet om bevisbyrde. Ifølge DSM må det antages, at når Kommissionen i polypropylen-sagerne ikke selv har fremlagt bevis for lovligheden af de procedurer, der skal følges, skyldes det, at den ikke er i stand til at bevise, at den har overholdt sin egen forretningsorden.

62 Kommissionen har gjort gældende, at artikel 62 i Rettens procesreglement ikke pålægger denne at genåbne den mundtlige forhandling, således som appellanten hævder, men giver den mulighed herfor. Retten forklarede på overbevisende måde grundene til, at det ikke burde komme til en genåbning af den mundtlige forhandling eller til anordning af bevisoptagelse, for der var ikke tale om ex officio at præcisere de væsentlige fakta for beslutningen eller klargøre et væsentligt faktisk forhold, der var fremlagt inden for den fastsatte frist, og som der mellem parterne var uenighed om.

63 For det første havde en klargørelse ex officio kun været nødvendig, såfremt parterne havde fremført tilstrækkelige indicier til at lade formode, at polypropylen-beslutningen var en nullitet. I den forbindelse hævder Chemie Linz med

urette, at Retten formodede, at der ikke forelå en original, mens den i realiteten blot gentog, hvad der var blevet gjort gældende uden at foretage nogen bedømmelse på dette punkt. Kommissionen tilføjer, at Retten, som det principielt tilkommer at bedømme, om det er nødvendigt at foranstalte sagen oplyst, selv inden for rammerne af en undersøgelse ex officio kunne lade spørgsmålet om eksistensen af et behørigt underskrevet originaldokument stå åbent, for en sådan mangel ville under ingen omstændigheder have været relevant. Efter afsigelsen af Domstolens PVC-dom er det tillige klart, at den manglende stadfæstelse af en beslutning, jf. artikel 12 i Kommissionens forretningsorden, kan føre til annullation af den anfægtede beslutning, men ikke til at antage, at den er en nullitet. Imidlertid fremførte Chemie Linz ikke tilstrækkelig præcist og i rimelig tid noget anbringende, hvis grundlag var en tilsidesættelse af denne bestemmelse, og Retten var derfor ikke pligtig, selv ikke ud fra synsvinklen om annullation af polypropylen-beslutningen, at tage stilling til spørgsmålet om tilstedeværelsen af et behørigt underskrevet originaldokument.

64 I Chemie Linz' begæring af 28. februar 1992 henvises der til den manglende eksistens af polypropylen-beslutningen, ikke til spørgsmålet om dens ugyldighed. Selv om dette anbringende måtte forstås som et anbringende om ugyldighed, var det ikke tilstrækkelig præcist og begrundet, ligesom det var for sent fremsat. Til støtte for anbringendet burde Chemie Linz have fremsat indicier om, således som Retten fastslog i tilsvarende sager efter afsigelsen af Domstolens PVC-dom (Rettens domme i sagerne Dunlop Slazenger mod Kommissionen, Fiatagri og New Holland Ford mod Kommissionen og Deere mod Kommissionen). Derimod er et anbringende, hvorved en sagsøger blot hævder, at der aldrig har eksisteret et behørigt underskrevet, originalt dokument til en beslutning, ikke tilstrækkeligt begrundet og vil derfor ikke kunne rokke ved den formodning om gyldighed, der knytter sig til enhver beslutning. Vedrørende de af Retten anordnede foranstaltninger i andre sager udtaler Kommissionen, at de blev truffet under tilstedeværelse af præcise indicier imod formodningen om gyldighed. I PVC-sagerne fremlagde sagsøgerne præcise oplysninger i relation til disse sager. Det forholder sig på samme måde i andre sager (jf. kendelse af 25.10.1994, forenede sager T-30/91 og T-36/91, Solvay og ICI mod Kommissionen, og af 10.3.1992, forenede sager T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 og T-112/89, BASF m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, som klart henviser til særlige forhold i de enkelte sager). Noget tilsvarende fandt ikke sted under den sagsbehandling, der førte til den appellerede dom.

65 For det andet gennemgik Retten den af Chemie Linz den 28. februar 1992 fremsatte begæring, men den fandt, at sagsøgeren ikke havde fremført relevante forhold inden for den fastsatte frist. Retten rejste helt rigtigt spørgsmålet, om anbringendet om angivelige mangler ved polypropylen-beslutningen var blevet fremsat rettidigt under sagen, henset til reglen i artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement, i medfør af hvilken nye anbringender ikke må fremsættes under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne.

66 Rettens PVC-dom kan ikke antages at udgøre en grund, der er kommet frem under retsforhandlingerne, da retspraksis vedrørende proceduren for ekstraordinær genoptagelse, jf. artikel 41, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen, også gælder for artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement. Ifølge denne retspraksis (Rettens kendelse i sagen BASF mod Kommissionen, præmis 12, og Domstolens dom af 19.3.1991, sag C-403/85 REV., Ferrandi mod Kommissionen, Sml. I, s. 1215) kan en dom afsagt af en anden instans ikke begrunde ekstraordinær genoptagelse af en dom.

67 Vedrørende de forklaringer, Kommissionens befuldmægtigede afgav under den mundtlige forhandling i PVC-sagerne i november 1991, henviser Kommissionen til, at Chemie Linz var repræsenteret under retsmødet, og det må formodes, at virksomheden fik kendskab til de af Kommissionens befuldmægtigede afgivne forklaringer kort efter den mundtlige forhandling i disse sager. Chemie Linz' udtalelse om, at man først fik sikkert kendskab til, hvad Kommissionens befuldmægtigede havde udtalt i PVC-sagerne, da Rettens PVC-dom forelå, er i modstrid med virksomhedens begæring om genåbning af 28. februar 1992, i hvilken den henviste til oplysninger fra deltagerne i den mundtlige forhandling i PVC-sagerne. Følgelig blev anbringendet om ugyldighed ikke fremsat af Chemie Linz rettidigt, men mere end tre måneder senere. Kommissionen påpeger, at i det analoge tilfælde med ekstraordinær genoptagelse af en dom er den fastsatte frist, jf. artikel 125 i Rettens procesreglement, tre måneder beregnet fra den dag, på hvilken den, der begærer genoptagelse, fik kendskab til de af ham påberåbte omstændigheder.

68 Kommissionen bemærker, at anbringendet om den manglende original til polypropylen-beslutningen ikke burde foranledige Retten til at anordne foran-

staltninger til sagens oplysning, hverken ud fra synsvinklen om den manglende eksistens, som der henvises til i den appellerede dom, eller ud fra synspunktet om den nævnte beslutnings mulige ugyldighed. Retten fastslog, at Chemie Linz ikke havde fremlagt noget tilstrækkeligt holdepunkt, der lod formode, at der forelå en tilsidesættelse af princippet om, at vedtagne retsakter skal bestå uberørt. Hertil kommer, at anbringendet blev fremsat for sent under tilsidesættelse af bestemmelserne i artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement. Modsat det af Chemie Linz hævdede antog Retten på ingen måde, at sagsøgerens argumentation var blevet fremsat rettidigt. Tværtimod gav den udtryk for tvivl uden at afgøre spørgsmålet, for den undersøgte, ud fra synsvinklen om kontrol ex officio, spørgsmålet om, hvorvidt polypropylen-beslutningen er en nullitet.

69 Med hensyn til Chemie Linz' argument om, at der tillige forelå en grund til ekstraordinær genoptagelse, hvilket burde have medført genåbning af den mundtlige forhandling, fastslår Kommissionen, at erklæringen fra Kommissionens befuldmægtigede i PVC-sagen ikke i sig selv førte til en anden beslutning i polypropylen-sagen. Det gælder imidlertid efter artikel 41 i EF-statutten for Domstolen, at alene omstændigheder, der er af afgørende betydning, kan begrunde ekstraordinær genoptagelse.

70 Vedrørende Rettens angivelige tilsidesættelse af pligten til at oplyse de faktiske omstændigheder, fremhæver Kommissionen, at hverken artikel 49 eller artikel 64, stk. 3, litra d), i Rettens procesreglement fastsætter betingelserne for at begære foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse. Af de samme grunde, der foranledigede den til at afslå begæringen om genåbning af de mundtlige forhandlinger, bør det antages at være berettiget, at Retten ikke anordnede foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagen som begæret af Chemie Linz. Formålet med foranstaltningerne til tilrettelæggelse af sagen, således som det omtales i artikel 64, stk. 1, i Rettens procesreglement, er at sikre sagens fremme og retsforhandlingernes forløb, ikke at reparere på undladelser begået af sagsøgeren ved dennes fremsættelse af anbringenderne.

71 Endelig rejser Kommissionen spørgsmålet, i hvilket omfang Retten kan have tilsidesat artikel 65 i sit procesreglement, eftersom denne artikel kun fastlægger de bevismidler, der kan admitteres i en sag.

72 Vedrørende DSM's argumenter anfører Kommissionen, at der i dem er indbygget en uhelbredelig mangel, eftersom de ikke tager hensyn til forskellene mellem PVC-sagerne og nærværende sag, samt at de hviler på en dårlig fortolkning af Domstolens PVC-dom.

73 I øvrigt fastholder Kommissionen, at sagsøgerne i soda-sagerne ikke havde fremlagt tilstrækkelige indicier for at begrunde det krav om udlevering af dokumenter, som Retten tilstillede Kommissionen. I øvrigt udtalte Retten sig såvel i de nævnte sager som i polyethylen-sagerne, som DSM også har påberåbt sig, i relation til de særlige omstændigheder i den sag, den havde fået forelagt. I polypropylen-sagen havde man kunnet gøre opmærksom på de angivelige ufuldstændigheder ved polypropylen-beslutningen allerede fra 1986, men intet blev gjort.

74 Når Retten i de ovennævnte domme i sagerne Fiatagri og New Holland Ford mod Kommissionen og Deere mod Kommissionen forkastede sagsøgernes rettidigt fremsatte anførsler og begrundede dette med, at disse ikke var ledsaget af beviser, må samme løsning så meget mere trænge sig på i sagen her, hvori argumenterne om formelle mangler ved polypropylen-beslutningen blev fremsat for sent og uden beviser.

75 Anbringenderne om rettergangsfejl og om tilsidesættelse af fællesskabsretten bør påkendes samlet. Den af Chemie Linz påberåbte tilsidesættelse af fællesskabsretten — hvad enten det drejer sig om traktatens artikel 164 og 173 eller de forskellige bestemmelser i Rettens procesreglement, der er påberåbt her — angår reelt Rettens afslag på at genåbne den mundtlige forhandling og træffe foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse, hvorfor det således falder sammen med anbringendet om rettergangsfejl.

76 Det må undersøges, om Retten ved at afslå at genåbne den mundtlige forhandling og træffe foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse har gjort sig skyldig i retlige fejl.

77 Med hensyn først til foranstaltningerne til tilrettelæggelse af sagen må det påpeges, at Domstolen i medfør af artikel 21 i EF-statutten for Domstolen kan forlange, at parterne fremlægger ethvert dokument og meddeler enhver oplysning, som den finder ønskelig. Artikel 64, stk. 1, i Rettens procesreglement bestemmer, at foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse tilsigter at tilvejebringe de bedst mulige betingelser for sagens fremme, retsforhandlingernes forløb og bilæggelse af tvister.

78 Ifølge artikel 64, stk. 2, litra a) og b), i Rettens procesreglement har foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse navnlig til formål at sikre, at den skriftlige og mundtlige forhandling forløber bedst muligt, og at lette bevisoptagelsen, samt at afklare de punkter, på hvilke parterne bør uddybe deres argumentation, eller på hvilke der er behov for bevisoptagelse. Ifølge artikel 64, stk. 3, litra d), og artikel 64, stk. 4, kan foranstaltningerne bestå i at anmode om fremlæggelse af dokumenter eller aktstykker vedrørende sagen, og hver part kan på et hvilket som helst trin i sagen foreslå disse foranstaltninger.

79 Som Domstolen fastslog i dommen af 17. december 1998 (sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 93) kan en part for Retten fremsætte begæring om, at det som foranstaltning til sagens tilrettelæggelse pålægges modparten at fremlægge dokumenter, parten er i besiddelse af.

80 Det fremgår imidlertid på samme tid af formålet med og genstanden for foranstaltningerne til sagens tilrettelæggelse, således som de nævnes i artikel 64, stk. 1 og 2, i Rettens procesreglement, at de indgår i forskellige faser i sagsbehandlingen for Retten, som de tager sigte på at lette.

81 Heraf følger, at en part efter afslutningen af den mundtlige forhandling kun kan begære foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagen, såfremt Retten beslutter at genåbne den mundtlige forhandling. Følgelig havde Retten ikke pligt til at træffe

afgørelse vedrørende en sådan begæring, medmindre den havde imødekommet begæringen om genåbning af den mundtlige forhandling, således at der ikke er anledning til særskilt at pådømme de af Chemie Linz i den forbindelse fremsatte klagepunkter.

82 Vedrørende begæringen om bevisoptagelse fremgår det af Domstolens praksis (jf. især dom af 16.6.1971, sag 77/70, Prelle mod Kommissionen, Sml. 1971, s. 149, org. ref.: Rec. s. 561, præmis 7, og af 15.12.1995, sag C-415/93, Bosman, Sml. I, s. 4921, præmis 53), at en parts begæring om bevisoptagelse efter afslutning af de mundtlige forhandlinger kun kan imødekommes, hvis den angår forhold, som kan få afgørende betydning, og som den pågældende ikke kunne have gjort gældende før afslutningen af den mundtlige forhandling.

83 Samme løsning trænger sig på hvad angår begæringen om genåbning af den mundtlige forhandling. I medfør af artikel 62 i Rettens procesreglement råder den på dette område vel over et frit skøn. Men Retten er ikke pligtig at imødekomme en sådan begæring, medmindre den pågældende part påberåber sig faktiske omstændigheder af afgørende betydning, som parten ikke havde kunnet gøre gældende før afslutningen af den mundtlige forhandling.

84 Konkret var begæringen om genåbning af den mundtlige forhandling og om bevisoptagelse, der blev fremsat for Retten, begrundet med henvisning til Rettens PVC-dom samt til erklæringer afgivet af Kommissionens befuldmægtigede under retsmødet i PVC-sagerne og til forhold, som kom frem under behandlingen af polyethylen-sagerne.

85 I den forbindelse må det fastslås, for det første, at bemærkninger i almindelige vendinger vedrørende en formodet praksis hos Kommissionen, som fremgik af en dom afsagt i andre sager eller af erklæringer fremsat under andre sager, ikke som sådanne kunne betragtes som afgørende for løsningen af den tvist, Retten skulle pådømme.

86 For så vidt som Chemie Linz har gjort gældende, at de faktiske omstændigheder, der påberåbes til støtte for begæringen af 28. februar 1992, bør medføre ekstraordinær genoptagelse af den appellerede dom, eller i hvert fald foranledige Retten til at imødekomme begæringen, bemærkes blot, at de påberåbte forhold, af de ovennævnte grunde, ikke var af en sådan karakter, at de kunne antages at have afgørende betydning i den forstand, hvori udtrykket må forstås i artikel 41 i EF-statutten for Domstolen, og derfor ikke kunne begrunde ekstraordinær genoptagelse af nævnte dom.

87 For det andet må det bemærkes, at appellanten var i stand til allerede i stævningen at forelægge Retten i det mindste et minimum af elementer, der kunne godtgøre nytten af foranstaltninger til tilrettelæggelse af sagens behandling eller til bevisforanstaltninger til brug for sagen, for at bevise, at polypropylen-beslutningen var blevet vedtaget i strid med den gældende sprogordning eller ændret efter vedtagelsen af kommissærkollegiet, eller at originalerne manglede, således som visse af sagsøgerne i PVC- og polyethylen-sagerne gjorde, hvortil appellanten har henvist (jf. i denne retning dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 93 og 94).

88 Det må under alle omstændigheder antages, at Chemie Linz' begæring af 28. februar 1992 var for sent fremsat, uden at det herved er nødvendigt at tage stilling til, om Chemie Linz, således som Kommissionen hævder, før afsigelsen af Rettens PVC-dom var bekendt med de faktiske omstændigheder, der bør påberåbes i begæringen.

89 Herved skal der lægges vægt på, at Retten i modsætning til det af Chemie Linz hævdede ikke i den appellerede dom fastslog, at de faktiske omstændigheder, selskabet påberåbte sig i begæringen af 28. februar 1992, var blevet fremsat rettidigt.

90 Det må tilføjes, at Retten ikke var pligtig at anordne genåbning af den mundtlige forhandling på grund af en angivelig pligt til ex officio at fremkomme med argumenter vedrørende lovligheden af proceduren for vedtagelse af polypropylen-beslutningen. En sådan pligt til ex officio at rejse argumenter af ordre public-karakter kan potentielt kun eksistere ud fra de faktiske oplysninger, som er tilført sagens akter.

91 Det må således konkluderes, at Retten ikke har gjort sig skyldig i nogen retlig fejl ved at afslå at genåbne den mundtlige forhandling og at anordne foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse og bevisoptagelse.

92 For det tredje må det — i betragtning af Chemie Linz' argumentation vedrørende de mangler, polypropylen-beslutningen skal have været behæftet med, samt DSM's opfattelse, hvorefter dette forhold medfører, at beslutningen retligt er en nullitet — tillige undersøges, om Retten med sin fortolkning af betingelserne for at stemple en retsakt som nullitet har tilsidesat fællesskabsretten.

93 Herved fremgår det navnlig af præmis 48, 49 og 50 i Domstolens PVC-dom, at der i princippet for Fællesskabets institutioners retsakter gælder en formodning om lovlighed, og at de derfor afføder retsvirkninger, også selv om de er behæftet med mangler, så længe de ikke er blevet annulleret eller trukket tilbage.

94 Imidlertid bør, som en undtagelse fra dette princip, retsakter, der er behæftet med en mangel, hvis grovhed er så åbenlys, at den ikke kan tolereres af Fællesskabets retsorden, imidlertid anses for ikke at have affødt nogen som helst, end ikke foreløbig, retsvirkning, dvs. at de juridisk bør anses for nulliteter. Denne undtagelse skal sikre en ligevægt mellem to grundlæggende, men undertiden modstridende krav, som en retsorden skal opfylde, nemlig stabiliteten i retsforhold og overholdelsen af lovens bogstav.

95 De konsekvenser, som er forbundet med konstateringen af, at en retsakt fra Fællesskabets institutioner er en nullitet, er så alvorlige, at det af retssikkerhedsmæssige grunde må kræves, at denne konstatering forbeholdes fuldstændig ekstreme tilfælde.

96 Ligesom i PVC-sagerne må det antages, at de angivelige, af Chemie Linz påståede uregelmæssigheder ved udstedelsen af polypropylen-beslutningen ikke — uanset om de betragtes isoleret eller under ét — ses at være så klart grove, at beslutningen juridisk må anses for en nullitet.

97 Hvad angår betingelserne for at fastslå en retsakt som en nullitet findes Retten herefter ikke at have tilsidesat fællesskabsretten.

98 For så vidt som appellanten har fremsat begæring om, at Domstolen prøver lovligheden af polypropylen-beslutningen og foranstalter bevisoptagelse med henblik på at fastslå de betingelser, hvorunder Kommissionen vedtog polypropylen-beslutningen, bemærkes blot endelig, at sådanne foranstaltninger går ud over rammerne for en appel, der er begrænset til pådømmelsen af retsspørgsmål.

99 For det første ville en bevisoptagelse nødvendigvis foranledige Domstolen til at udtale sig om spørgsmål af faktisk karakter og ændre genstanden for den tvist, der var forelagt Retten, hvilket ville være i strid med bestemmelserne i artikel 113, stk. 2, i Domstolens procesreglement.

100 For det andet vedrører appellen kun den appellerede dom, og det er alene i det tilfælde, hvor denne måtte blive ophævet, at Domstolen i henhold til artikel 54, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen, ville kunne afgøre sagen selv. Heraf følger, at så længe den appellerede dom ikke er ophævet, påhviler det ikke Domstolen at pådømme eventuelle mangler ved polypropylen-beslutningen.

101 Det følger af det ovenstående, at appellen må forkastes i det hele.

Sagens omkostninger

102 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som i medfør af artikel 118 finder tilsvarende anvendelse på appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, såfremt der er nedlagt påstand herom. Chemie Linz har tabt sagen og det bør derfor pålægges selskabet at betale appelsagens omkostninger. DSM betaler sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

1) Appellen forkastes.

2) Chemie Linz GmbH betaler appelsagens omkostninger.

3) **DSM NV betaler sine egne omkostninger.**

Kapteyn Hirsch Mancini

Murray Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. juli 1999.

R. Grass

Justitssekretær

P.J.G. Kapteyn

Formand for Sjette Afdeling